

DAGSINS MEINING

Tørvur á nýggjum politikki

Nýggjársdag var sending í útvarpinum um útlitini fyri 2004. Har lýstu fleiri av okkara mætastu serfrøðingum sína áskoðan á búskapin og búskaparligu útlitini fyri 2004 og 2005. Ein niðurstoðan var, at alivinnan og rækjuvinnan eru í djúpari kreppu, og at flakavinnan á landi hevur stórar trupulleikar at dragast við. Tað er óhugnaligt, at týðandi partar av vinnuni kunnu vera komnir so langt út í ófori,uttan at landsstýrið yvirhøvur hevur reagerað. Her hevur eitt heilt landsstýri ligið sjóvarfallið av sær, og hetta er mikið spell. Av sendingini gekk eitt nú fram, at vit hava ikki gagnnýtt búskaparlga hákonjunkturin á skilabesta hátt fyri vinnuna. Sum dømi vóru nevnd, at vinnutólini á sjógví og landi eru gomul, slitin og mestsum ikki eru vorðin endurnýggjað. Ábyrgdin fyri hesum búskaparlga vansketni liggur lutvist hjá vinnuni, men fyrst og fremst hjá landsstýrinum, ið ikki hevur havt vilja og evni til at leggja figgarligu og búskaparligu karmarnar soleiðis til rættis, at vinnutólini eru vorðin endurnýggjað.

Sendingin avdúkaði, at stórus tørvur er á einum greiðum, visionerum og virknum vinnupolitikki. Vinnan og veljarin hava krav uppá at fáa at vita, hvønn vinnufremjandi politikkt flokkar fara at reka eftir valið. Í hesum høpi hava flokkarnir í fráfarandi samgonguni ein stóran trupulleika. Teir hava tvíhildið um ein politikk, ið hevur leitt okkum út í figgjarligt og búskaparligt ófori innan triggjar tær mest týðandi vinnugreinirnar.

Av andstöðuflokkunum hevur bert Javnaðarflokkurin kunngjørt sín politikk á økinum. Hetta er gjørt á ein yvirskipaðan hátt í valskránni, har sagt verður m.a., at strategi verður lögð, ið skal fevna um menning av nýggjum vinnum og marknaðum og sum heild um eina røð av stimbrandi tiltøkum eisini fyri hóttar vinnur av samfelagsligum týðningi uttan tó at fevna um rakstrarstudning til vinnuna. Málið er eitt nú, at føroyski búskapurin skal hava fleiri bein at standa á og dentur skal leggjast á at framleiða háprísvørur við útbúarni arbeiðs-megi.

Viðari mælir Javnaðarflokkurin til, at tey timaløntu í fiskivinnuni á landi fáa útbúgving við fullari lønar-samsýning. Hetta er eins áhugavert sum tað er átrokandi. Karmarnir hjá vinnuni skulu sambært valskrá Javnaðar-flokksins gerast stóðugir, so vinnan fær raðfest og lagt sínar ætlanir. Ætlan verður lögð fyri, hvussu veiðan av Føroyagrunninum í mest møguligan mun kann virkast lønandi her á landi og lógargrundarlagið undir alivinnuni eigur at verða endurskoðað til tess at skapa vinnuni betri grundarlag m.a. við at víðka møguleikan fyri útlandskum íleggjarum. Brúkskylda, onnur samfelagslig áhugamál eins og umhvørvisfyrilit skulu tryggjast í aliloyvunum. Skattligu viðurskiftini í alingini skulu broytast, so tey í størri mun samsvara við viðurskiftini hjá okkara kappingarneytum. Ein fiskidagamarknaður, ið skal umsita og umseta fiskidagar og fiskiloyvi verður skipaður og greiðari tilmæli skulu gerast um áseting av fiskidøgum.

Fara vit aftur til støðuna hjá kreppuraktu vinnugreinunum, so er alt hetta, sum Javnaðarflokkurin mælir til júst nakað av tí, sum vinnan og tey, sum vara av vinnuni efitrýlsa. Javnaðarflokkurin eigur tí at arbeiða viðari eftir hesum leisti og melda út við meira ítøkiligum ætlanum fyri sínum skatta-, figgjar-, vinnu- og búskaparpolitikki.

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirkur@sosialurin fo
Figgjarleiðari: Jákup Mørk
jakup@sosialurin fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@sosialurin fo
Durita Simonsen durita@sosialurin fo

Blaðfólk:

Áki Bertholdsen aki@sosialurin fo
Eyðun Klakstein eydun@sosialurin fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin fo
Heri á Røgví heri@sosialurin fo
Ingrid Bjarnastein ingrid@sosialurin fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin fo
Solby Eliassen solby@sosialurin fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin fo
Ingi Rasmussen ingi@sosialurin fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin fo

Ítróttur:

Jákup Mørk jakup@sosialurin fo

Myndamenn:

Álvur Haraldsen alvur@sosialurin fo
Jens Kristian Jang jens@sosialurin fo

Sosialurin í Vágum:

tel. 333820, 220507 fax 333720

e-post: edvard@sosialurin fo

e-post: vagur@sosialurin fo

VIÐMERKINGAR

Eitt nýársynski – fjølmiðlaummælalarar

Jógvan E. Ósá
á Glyvrum gamlaárskvöld 2003

josa@post.olivant.fo

Fyri árum síðan hevði Sosialurin ummæli eina fer um vikuna av bæði útvarpi og sjónvarpi.

Hetta vóru ymisk fólk - við ymiskari útbúgving - fólk úr øllum landinum, sum søgdu sína hugsan um tær ymisku sendingar - har var bæði pluss og minus.

Hettar var eitt gott tiltak - og var tað soleiðis, at tað var eitt tað fyrsta, ið eg læs.

Men tíverri datt hetta burtur. Hví, veit eg ikki.

Hetta er harðliga tiltongt - ongantið meira enn í dag. Hvussu kunnu bæði

varpini fáa at vita, at tey hava gjørt nakað gott - og okkurt, sum er minni gott.

Tak nú t.d. á jólum.

Vit hava hoyrt/sæð út av lagi vánaligar jólaløtur fyri børn. Vit hava sæð út av lagi vánaligar ameri-kanskar filmar, men vit

hava eisini sæð filmar - við norskum uppruna - sum vóru sera góðir.

Men tað er ongin, sum fortelur teimum (vørpun-um) tað.

Tað verður sagt, at jour-nalistar hava stóra makt. Og tað hava teir eisini - tað hava vit sæð í seinastuni, men tað er ongin, seg

hevur "eyguni" eftir hesum journalistum. Teir kunnu koma fram við tí teimum listir, og ongin torir at mukka. Tí ger tú tað, so verður sagt, at tú er úti eftir "pressufrælsinum" - og tað er ikki lukkuligt.

Vit hava hoyrt/sæð út av lagi vánaligar jólaløtur fyri børn. Vit hava sæð út av

lagi vánaligar ameri-kanskar filmar, men vit

VALGREINAR

Meðan vit bíða eftir politiskum avbjóðingum

Lasse Klein

Komandi ár fer uttan iva at prógva, um vit eru før fyri at tryggja rættvísi, har hvør kennir ábyrgd mótvegis næstanum og ættarliðun-um, sum koma, tí alt bendir á, at stórar avbjóðingar eru fyri framan, og at vit koma at siggja remlingar og avbjóðingar á mongum økjum.

Men framburður uttan menniskjalig virði skapar als onga framtíð.

Á gáttini til nýggjárið verður altíð dúgliga hug-leitt um tað, sum farið er, og um tað, sum koma skal. Nýggjársleiðið fær okkum at steðga á – fær okkum at hugsa størri og viðari bæði frameftir og aftureftir. Vit kunnu tá hóma tíðarinnar veldigu viddir, og vit kunnu eisini ásanna, hvussu av-

materiellur vøkstur hava onki virði í sjálvum sær, um vit ikki byggja á felags virðir og virðing, sum hvør einstakur kennir seg aftur í og kennir seg hava ávirkan á.

Okkara land – Føroyar

..... skal framhaldandi vera eitt gott land at skapa eina framtíð í. Har tað eru menniskjalig virðir, har tað er fólkaræði, har tað er samhaldsfasti, og har tað er kærleiki, sum eru driv-megin. Har vit læra at liva

av náttúruni uttan at oyða og dálka hana í jagstranini eftir stuttskygdum materi-ellum framburði. Har ongin dettur burturimillum í gloymsku, og har ongin kann gera nakað uttan at siggja avleiðingarnar av sínum gerðum. Har vit eis-ini eiga at dyrka tað virði, at vit eru ymisk og ósamd.

Móti nýggjum leiðum

Mín vón fyri nýggja árið skal tí vera, at vit seta fólksins viðurskifti í fremstu røð. Tað krevur hugburðarbroytingar á mongum økjum, t.d. at ungdomurin stóðast í nær-umhvørvinum, at mögu-leikarnir hjá barnafamiljum verða tryggjaðir, at tikin verður hond um t.d. heilsu-, dagstovnar og eldrarøkt, og at fiskirikidømi okkara verður tryggjað sum ogn Føroya fólks.

Á hendan hátt vil eg ynskja øllum – bæði burturi og heima eitt gott og væl-signað nýggjár og ynskja, at vit í nýggja árinum fram-haldandi virka fyri, at okk-ara land verður eitt gott land at geva okkara eftir-komarum.

At tú eisini trívist, tá tú t.d. hoyrir politiskar loysnir í útvarpinum, trívist tá tú sært politikarir útala seg um land okkara.

Tað almenna Føroyar eru vit øll. Til eitt lögtingsval, so velja vit flokkar ella fólk, ið okkum dáma, sum so skulu umsita okkara felags ogn á ein skilagóðan hátt. Vit geva teimum harvið okkara persónliga álít, og leggja trygt okkara ábyrgd á teirra herðar. Við álitinum fylgir sjálvsagt eisini eitt ósjónligt krav um, at samfelagið verður væl vart, ment og stýrt í teirra politisku hondum.

Stóri líysingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettú freistir. Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.

Stødd:
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarar er 4mm.

Innsent tilfar
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðsl-an ikki er kunnað um bústað og telefonnummat, verða ikki settar í blaðið.

Tað góða samfelagið

Nita Næs

So er valandin aftur, hesuferð er eingin vár-andi at hóma. Nei, valandin bleiktrar stjørnuklárur í vetrar-luftini. Fin orð, flottar persónsmyndir eru at siggja og fyrstu vallyftini mala longu sum januar-hvirlur millum húsini.

Hetta plagdi at vera ein hugnalig og stuttlig tíð, har bløðini verða lísín øðrvísini enn annars. Hetta valið verður eitt sindur øðrvísini fyri meg. Til hetta valið, havi eg játtað at vera ein av valevnum hjá

Javnaðarflokkinum í Suðuroy. Hetta lesara-brúer er tí øðrvísini at skriva.

Góðu føroysku veljarar.

Javnaðarflokkurin hevur sum slagorð til hetta løgtingsvalið setningin: Tað góða samfelagið.

Hetta er ein breitt orð-aður politiskur setningur. Hetta er eisini ein ynski setningur fyri tjóð okkara.

Í einum góðum sam-felagi, kann næstan alt lata seg gera. Í tí góða sam-felaginum er menniskjans rættur, menniskjans krav og menniskjans ábyrgd eitt natúrligt gert virkandi lið, sum ger dagladagin hjá okkum øllum skilabetri, lættari og stuttligari.

Flokkurin hevur politík mál, politisk hugskot og politiskar vónir um, at í einum góðum føroyskum samfelagi kunnu vit øll trívast. Tað allar týðningar-miklasta fyri eina menn-

iskju er, at hon trívist. Her hugsí eg ikki einans um persónligan trivna, men líka so nógv um samfelags trivna. Samfelagstrivnaður er, tá ið politisku karmarnar eru so háttáttar, at tú sum menniskja trívist í landin-um. At tú trívist, har tú hevur sett búgv, hevur fingið familju og hevur dagliga arbeiði titt.

At tú eisini trívist, tá tú t.d. hoyrir politiskar loysnir í útvarpinum, trívist tá tú sært politikarir útala seg um land okkara.

Tað almenna Føroyar eru vit øll. Til eitt lögtingsval, so velja vit flokkar ella fólk, ið okkum dáma, sum so skulu umsita okkara felags ogn á ein skilagóðan hátt. Vit geva teimum harvið okkara persónliga álít, og leggja trygt okkara ábyrgd á teirra herðar. Við álitinum fylgir sjálvsagt eisini eitt ósjónligt krav um, at samfelagið verður væl vart, ment og stýrt í teirra politisku hondum.

Tað er ikki lætt at gerast

valevni, soleiðis frá einum degi til annan. Tí fara mínar valgreinir, kanska at líkjast vanligum blaðgreinum frá einum vanligum borgara. Í einum valkampi verða

nógvar ymiskar manna-gongdir brúktar. Hvør tann týðningarmiklasta er, veit eg ikki! Eg ætli so í nokrum blaðgreinum at siga frá, hvussu javnaðaraflokkurin, og hvussu eg sum javnaðar-valevnið, haldi tað góða samfelagið kann verða.

Allir føroyingar búgva í einari ellar aðari kommunu. Kjakið og skivingin um kommunuviðuskifti hevur verið nógv ta seinastu tíðina. Seinasta samgonga hevði lidnar ætlanir um hvørju almenn øki skuldi flytast frá landinum út á kommunirnar. Tað var tí sera heppið, um ein kann siga tað so, at samgongan slitnaði. Heppið, tí nú kunnu nýggi fólkavald, ein komandi nýggi samgonga seta seg niður og gjøg-numhugsað alt av nýggjum.

Javnaðarflokkurin sigur í valskránni, at størri komm-unalt ókisamstarv skal vera, men Javnaðarflokk-urin hevur ongantið gingið við til, at øki sum natúrliga hoyra undir almennu Føroyum í dag, skulu út á kommunirnar at umsitast. At eldraøki skuldi út á kommunirnar frá 1/1 2004 hevði verið ein skandala fyri fólk okkara. Tá avgerð-ir um almennar bygnaðar-broytingar skulu fremjast, mennast ella broytast, mugu vit allatíðina hava støddina á landinum í huganum. Hava vit ikki tað, so kemur ójavnaður í oyggjarmyndin okkara, og okkara rættartrygd sum menniskja kann lætt verða hátt.

Brúka vit myndina, at Føroyar eru eitt vakurt træ. So kann bulurin á trænum vera almennu Føroyar, onguvegna vit øll, sum gjøgnum öldir hava for-greinað okkum. Greinarnar eru so kommunurnar. Smáar, tunnar greinar eru tær smærру kommunurnar, og stórar, tjúkkar greinar, eru tær størru kommun-urnar. Røturnar á hesum træi, er mentan okkara, politikkur, siður, lógir, málið o.s.fr. Í Føroyum í

dag hava vit politikarar, sum fegnir vilja broyta skipanir, so at bulurin á trænum verður insetin og tómur. Viðkvom mál, ið beinleiðis hava samband við okkum menniskju, skulu leggjast út á ymisku smáu greinarnar og verða viðgjordar har. Hevur eitt træ ikki góðar, sterkar røtur, væl roktaðan bul, so fólnar tað, og tá verða ta fyrst greinarnar, ið fөлna, detta av ella doyggja.

Javnaðarflokkurin kann hava eitt Føroyar, sum skal vera fyri øll. Besti mátin at vilja tað, er, at ein komandi samgonga veruliga fer til verka við einum tilvitaðum góðum realpolitikki, ein-um politikki, sum skapar stablitet nógv valskeiðir fram.

Í so máta vil Javnaðar-flokkurin verða eitt gott boð, ein góður felags-nevnari. Flokkurin hevur samgonguroyndir, politisk-ar røtur og politiskan vilja, sum vil hava tað tað góða samfelagið aftur á dags-skránnar.

Ein samgonga við einum góðum stevi, góðum ar-beiðsanda, góðum tonkum til bæði smá og stór, veik og frisk er alneyðug í land-inum.

Um vit aftur samanlíkna Føroyar við eitt træ. Og hugsu um træið sum fyrr nevnt. So hava vit øll stóra virðing fyri hesum træi. Tí hvat hevur fingið hetta vakra træ, at yvirлива, vaksa og búnast á hesum til tíðir kørku oyggjum. Har má tað vera røturnar á trænum, ið eru tær alt avgerandi. Uttan sterkar røtur, røtur, sum vilja liva og vaksa, sama veður og vind, politiska odn ella logn. Í føroysku røtun-um er so ótrúliga nógv áhugavert. Røturnar bera ríka søgu, at fá írskum munkum, til skattaræddir, norskir víkingar við sjó-verki, ið leitaðu hetta land upp fyri at sláa røtur.

Í røtunum býr alt handa-ligt og andaligt, ið er nælt av og á føroyskari jørð. Eisini eru har lógir og siðir, sum gera, at vit liva væl í landinum. Tá nakað mangl-ar í røtunum á trænum ella á greinumum, so eigur at verða sátt við skili.Politiskt sátt soleiðis, at pláss skal verða fyri okkum øllum, bæði samdum og ósamd-um.Soleiðis at eitt hvørt menniskja skal hava kensl-una av, at mær er tað eisini pláss fyri á trænum. Fyrs-tani tá er træið fullkomið, gróðrarlíkindini góð, vónin spröttin og kærleikin funnin.

Javnaðarflokkurin fær mangan spurningin, hvussu ætla tit at gjalda tað góða samfelagið? Ein kann eisini

VALGREINAR

Fiskidagamarknaður skal stovnsetast

Nýhugsan á vinnuliga økinum kann geva okkum øllum eina betri vælferð.

Bjarki Mohr
valevni hjá Javnaðar-flokkinum í Suðurstreymi

Í tíðindabrævinum frá grannskoðarafelagnum Rasmussen & Weihe, ið kom út miðan desember 2003, varð enn einaferð staðfest, at skatturin í Føroyum er nógv hægst-ur. Víst verður á, at með-alskatturin í Europa er 19,5% fyri eina inntøku á 250 tkr., meðan vit í Føroyum rinda 40,1% av somu upphædd. Nærm-ast okkum liggur - ikki óvanta - Danmark, men rindar ein dani uml. 25 tkr. minni av somu upp-hædd.

Vit skulu sjálvandi rinda skatt, um vit vilja varveita vælferðarskip-anirnar, men vit áttu eis-ini at sett okkum sjálvum spurningin, hvussu nógv-an skatt hvør einkultar av okkum skal rinda fyri hesar skipanir. Annar spurningur er, um vit ikki eru ov fá, ið rinda tí væl-ferðarsamfelagið. Kundu vit arbeitt fram imóti at breiðka skattagrundar-lagið ?

Vit hava møguleika fyri at seta á stovn ein Fiskidagamarknað, sum eitt komandi Vinnumála-ráð skal umsita - eftir at leggja eftir lægsta felags-nevnara. Fremja vit ikki týðandi broytingar, vil búðskapurin fáa trupult við at hanga saman kom-andi ári, og vil trýsti á vanligá skattgjaldaran sostatt bert økjust.

Tí er neyðugt at fáa ný-hugsan innan politisku leiðsluna. Neyðugt er at seta sær langtíðarmál, brúka, um tað er í tráð við yvirskipaða fiski-vinnupolitikitin. Fiski-loyvi fáa vinnufør fólk brúksrætt til, og verður tað bert sjálvt brúkið av loyvinum ið avgerð, hvør kann sita við loyvinum. Sjálvsagt skal vissa faást fyri, at fiskiloyvi verður til júst teirra skip ár um ár, so leingi skipið er í vanligum rakstri. Eitt gjald - brúksgjald - verður kravt fyri loyvi. Tilíkt gjald vil økja um

Ein tilík loysn vil geva okkum ein meira greiðan, og rættvisan fiskivinnu-politikk. Hon vil eisini hjálpa til, at ungir virkis-fýsnir menn, sum vilja sleppa framat í vinnuni, fáa lættari atgongd hertil, tí at teir framyvir bert skulu figgja sjálvt rakst-rartólið (skipið), og ikki sum nú, bæði skip og ovurhonds dýr fiskiloyvi.

Eg eri av teirri áskoð-an, at skulu vit gera broytingar á hesum øki, soleiðis at vit øll kunnu fáa gagn burtúrur, er neyðugt at hava dyrvi til at fremja týðandi broyt-ingar, heldur enn altíð at leggja eftir lægsta felags-nevnara. Fremja vit ikki týðandi broytingar, vil búðskapurin fáa trupult við at hanga saman kom-andi ári, og vil trýsti á vanligá skattgjaldaran sostatt bert økjust.

Tí er neyðugt at fáa ný-hugsan innan politisku leiðsluna. Neyðugt er at seta sær langtíðarmál, brúka, um tað er í tráð við yvirskipaða fiski-vinnupolitikitin. Fiski-loyvi fáa vinnufør fólk brúksrætt til, og verður tað bert sjálvt brúkið av loyvinum ið avgerð, hvør kann sita við loyvinum. Sjálvsagt skal vissa faást fyri, at fiskiloyvi verður til júst teirra skip ár um ár, so leingi skipið er í vanligum rakstri. Eitt gjald - brúksgjald - verður kravt fyri loyvi. Tilíkt gjald vil økja um